

T.B.M.M.

(S. Sayısı: 918)

4.5.2005 Tarihli ve 5344 Sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü Maddeleri Gereğince Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ile Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Raporu (1/1032)

Not.: Kanun; Başkanlıkça Anayasa ile Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonlarına havale edilmiştir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

18.05.2005

Sayı : B.01.0.KKB.01-18/A-7-2005-404

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 06.05.2005 günlü, A.01.0.GNS.0.10.00.02-10533/31789 sayılı yazınız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nca 04.05.2005 gününde kabul edilen 5344 sayılı "Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" incelenmiştir:

İncelenen Yasa'nın;

- 3. maddesiyle değiştirilen, 17.07.1963 günlü, 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrası, ikinci fıkrasının birinci paragrafı ile (a) bendinde,

"Bilim Kurulu;

a) Bilimsel ve teknolojik alanlarda eser, araştırma ve buluşlarıyla temayüz etmiş ve/veya araştırma ve teknoloji yönetimi konusunda yetkinliği olan, bilimsel ve teknolojik sistem, kurum ve birimleri başarı ile kurmuş ve/veya yönetmiş bulunan kişiler arasından, Başbakan tarafından belirlenecek üç, Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu tarafından belirlenecek bir, Bilim Kurulu tarafından belirlenecek üç,

b) Türkiye Bilimler Akademisinin asli üyeleri arasından Başbakan tarafından belirlenecek fen ve teknik bilimler alanlarından bir, sosyal ve beşeri bilimler alanlarından bir ve sağlık bilimleri alanından bir olmak üzere toplam üç,

c) Lisans öğreniminden sonra kamu kurum ve kuruluşlarında ve/veya özel sektörde en az on yıl deneyim sahibi olmuş, mesleğinde temayüz etmiş ve üstün nitelikli hizmetleriyle tanınmış kişiler arasından, Başbakan tarafından belirlenecek bir, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından belirlenecek iki, Bilim Kurulu tarafından belirlenecek bir,

Olmak üzere ondört üye ile Başkanlık oluşur. Başkanın Bilim Kurulu üyeleri arasından atanması halinde aynı kontenjandan yeni bir üye atanır. Yükseköğretim Kurulunun Genel Kurulu ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Başbakanın talebi üzerine üye belirleyerek en geç bir ay içinde Başbakanlığa bildirir. Başkan, hem Kurum hem de Bilim Kurulunun Başkanıdır. Bilim Kurulu üyeliği seçimi Başbakanın onayı ile kesinleşir. Bilim Kurulunun toplantı ve karar yeter sayısı sekizdir. Bilim Kurulunun çalışma usul ve esasları Kurumca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Bilim Kurulu üyelerinin görev süresi ile görev ve yetkileri aşağıda gösterilmiştir:

a) Üyelik süresi: Bilim Kurulu üyelerinin görev süresi dört yıldır. Üyeliği sona eren üye, ancak dört yıllık ikinci bir dönem daha seçilebilir. İstifa veya ölüm gibi sebeplerle boşalan üyelikler için yukarıdaki esaslara göre yeni üye seçilir. Bu suretle seçilen üyenin görev süresi de dört yıldır. Bilim Kurulunun olağan toplantılarına yıl içinde toplam altı kere veya üst üste üç kere kabul edilebilir mazereti olmaksızın katılmayan üyelerin üyelikleri, Bilim Kurulu kararıyla düşer. Bu üyelerden boşalan üyelikler bu maddede belirtilen usullere göre yenilenir. Üyelerin görev süresinin dolmasına en geç iki ay kala veya istifa, ölüm ve devamsızlık gibi sebeplerle üyeliğin boşalması halinde boşalma tarihinden itibaren en geç iki ay içinde yeni üye belirlenerek Başbakanın onayına sunulur. Bu süre içinde yeni üye bildirilmemesi halinde Başbakan birinci fıkrada belirtilen şartları taşıyanlar arasından belirlediği kişileri doğrudan Bilim Kurulu üyesi olarak atar.",

- 4. maddesiyle değiştirilen, 278 sayılı Yasa'nın 5. maddesinin ikinci fıkrası ile yine aynı maddeyle 5. maddeye eklenen fıkralarda,

"Bilim Kurulu, 4. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen nitelikleri taşıyan kişiler arasından, biri Bilim Kurulu dışından olmak üzere iki başkan adayı belirleyerek Başbakanı sunar. Başbakan, bu adaylardan birini seçerek Başkan olarak atanmak üzere Cumhurbaşkanına teklif eder.

Bilim Kurulunun aday belirlemesi, Başkanın görev süresinin dolmasına en geç iki ay kala veya herhangi bir sebeple bu görevin boşalma tarihinden itibaren en geç iki ay içinde tamamlanır. Bilim Kurulunun herhangi bir nedenle süresinde aday belirlememesi halinde Başbakan gerekli şartları taşıyanlar arasından belirlediği bir kişiyi Başkan olarak atanmak üzere Cumhurbaşkanına teklif eder.

Başbakanın geçici olarak görevi başında bulunmadığı zamanlarda, görevlendireceği Bilim Kurulu üyelerinden biri Başkanlığa vekalet eder. Başkanlık görevinde boşalma olması halinde yeni başkan atanıncaya kadar, Bilim Kurulu kendi üyelerinden birini Bilim Kurulu ve Kurum Başkan Vekili olarak görevlendirir.",

- 9. maddesiyle 278 sayılı Yasa'ya eklenen geçici 4 ve geçici 5. maddelerde,

"GEÇİCİ MADDE 4.- Bilim Kurulu üyeleri ve Başkanın görevleri bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kendiliğinden sona erer. Ancak bunlar, yeni Bilim Kurulu üyeleri göreve başlayıncaya kadar görevlerine devam ederler.

Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren onbeş gün içinde Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği 4. maddenin birinci fıkrasına göre belirleyecekleri üyeleri seçerek Başbakanı sunar. Bu süre içinde ilgili kurumlarca gerekli teklifin yapılmaması halinde Başbakan bunların kontenjanları için öngörülen şartları taşıyanlar arasından doğrudan Bilim Kurulu üyeliklerine atama yapar.

Bilim Kurulunun ilk toplantısına en yaşlı üyesi başkanlık eder.

GEÇİCİ MADDE 5.- Bilim Kurulunun ilk oluşumundan sonraki ikinci yılın sonunda, bir defaya mahsus olmak üzere, Başkan hariç ad çekme usulü ile ayrılacak yedi üyenin yerine, 4. maddeye göre üye seçilir.",

düzenlemelerine yer verilmiştir.

Yapılan düzenlemelerle, Bilim Kurulu'nun,

- Üye sayısı, Başkan dışında 12'den 14'e çıkarılmakta,

- Oluşumu değiştirilmekte, bu bağlamda Kurul'un,

Bilimsel ve teknolojik alanlarda yapıt, araştırma ve buluşlarıyla seçkinleşen ve/veya araştırma ve teknoloji yönetimi konusunda yetkinliği olan, bilimsel ve teknolojik sistem, kurum ve birimleri başarı ile kurmuş ve/veya yönetmiş bulunan kişiler arasından;

Başbakan'ca belirlenecek 3,

Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu'nca belirlenecek 1,

Bilim Kurulu'nca belirlenecek 3,

Türkiye Bilimler Akademisi'nin asli üyeleri arasından Başbakan'ca belirlenecek;

Fen ve teknik bilimler alanlarından 1,

Sosyal ve beşeri bilimler alanlarından 1,

Sağlık bilimleri alanından 1,

Lisans öğreniminden sonra kamu kurum ve kuruluşlarında ve/veya özel sektörde en az on yıl deneyim kazanmış, mesleğinde seçkinleşmiş ve üstün nitelikli hizmetleriyle tanınmış kişiler arasından;

Başbakan'ca belirlenecek 1,

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nce belirlenecek 2,

Bilim Kurulu'nca belirlenecek 1,

olmak üzere 14 üye ve Başkandan oluşacağı belirtilmekte,

- Bilim Kurulu üyeliği seçiminin Başbakan'ın onayı ile kesinleşeceği vurgulanmakta,

- Toplam 3 Bilim Kurulu üyesini belirleme yetkisi verilen Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Başbakan'ın istemi üzerine üye belirleyerek en geç bir ay içinde Başbakanlığa bildirmekle yükümlü kılınmakta,

- Bilim Kurulu üyelerinin görev süresinin dolmasına en geç iki ay kala ya da istifa, ölüm ve devamsızlık gibi nedenlerle üyeliğin boşalması durumunda, boşalma gününden başlayarak en geç iki ay içinde yeni üyenin belirlenip Başbakan'ın onayına sunulması öngörülmekte,

- Bu süre içinde yeni üye bildirilmemesi durumunda Başbakan'a, aranılan koşulları taşıyanlar arasından belirlediği kişileri doğrudan Bilim Kurulu üyesi olarak atama yetkisi verilmekte,

- Kurum Başkanı'nın Bilim Kurulu'nca seçilerek, Başbakan'ın önerisi üzerine Cumhurbaşkanlığı'nca atanması yöntemi korunmakla birlikte;

Bilim Kurulu'nun tek aday belirlemesi yerine, bilimsel ve teknolojik alanlarda yapıt, araştırma ve buluşlarıyla seçkinleşmiş ve/veya araştırma ve teknoloji yönetimi konusunda yetkinliği olan, bilimsel ve teknolojik sistem, kurum ve birimleri başarı ile kurmuş ve/veya yönetmiş bulunan kişiler arasından, biri Bilim Kurulu dışından olmak üzere iki başkan adayını belirleyerek Başbakan'a sunması, Başbakan'ın bu adaylardan birini seçerek Başkan olarak atanmak üzere Cumhurbaşkanı'na önermesi,

Bilim Kurulu'nun, Başkan'ın görev süresinin dolmasına en geç iki ay kala ya da herhangi bir sebeple bu görevin boşalma gününden başlayarak en geç iki ay içinde adayları belirlememesi durumunda, Başbakan'ın, gerekli koşulları taşıyanlar arasından seçeceği bir kişiyi Başkan olarak atanmak üzere Cumhurbaşkanı'na önermesi,

öngörülmektedir.

İncelenen Yasa'nın 9. maddesiyle 278 sayılı Yasa'ya eklenen geçici maddelerde de,

- Bilim Kurulu üyeleri ve Başkan'ın görevinin Yasa'nın yürürlüğe girdiği gün kendiliğinden sona ereceği; ancak, bunların, yeni Bilim Kurulu üyelerinin göreve başlamasına kadar görevlerini sürdürecekleri belirtilmekte,

- Yasa'nın yayımı gününden başlayarak onbeş gün içinde Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin üyeleri seçerek Başbakan'a sunmaları; bu süre içinde ilgili kurumlarca gerekli önerinin yapılmaması durumunda Başbakan'ın, bunların kontenjanları için belirtilen koşulları taşıyanlar arasından, doğrudan Bilim Kurulu üyeliklerine atama yapması öngörülmekte,

- Bilim Kurulu üyelerinin görevlerinin aynı anda sona ermemesi ve çalışmalarına süreklilik kazandırılması amacıyla, Kurul'un ilk oluşumundan sonraki 2. yılın sonunda, bir keze özgü olmak üzere, Başkan dışında ad çekme yöntemiyle ayrılacak yedi üyenin yerine, ayrılan üyelerin kaynaklarına göre üye seçilmesi ilkesi getirilmektedir.

1- Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun Kuruluş Yasası incelendiğinde, Kurum'un kuruluş amaç ve işlevine uygun olarak bilimsel özerklikle donatıldığı görülmektedir.

Yasa'ya göre, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, idari ve mali özerkliğe sahip bir tüzelkişilik olup, Yasa'da kural bulunmayan durumlarda özel hukuk kurallarına bağlıdır. Yasa'da, idari ve mali özerklik ile Bilim Kurulu üyelerinin seçilme yöntemi, Kurum'un bilimsel özerkliğini sağlayan hukuksal araçlar olarak düzenlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin 30.05.1990 günlü, E.1990/2, K.1990/10 sayılı kararında vurgulandığı gibi, özerklik, belli sınırlar içinde serbestçe davranabilmeyi anlatmakta; özerk olan bir kuruluşun, yasayla çizilen sınırlar içinde kalmak koşuluyla, kendi davranışlarına egemen olacak kuralları yine kendisinin düzenlemesi gerekmektedir.

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun organ ve birimlerinin oluşumuna ve çalışma yöntemine ilişkin yürürlükteki kurallarda, Kuruma, Anayasa Mahkemesi'nin sözü edilen kararında tanımlandığı biçimiyle "bilimsel özerklik" tanındığı açıklıkla görülmektedir.

Yine yürürlükteki kurallara göre, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, bağlı kuruluş statüsündedir. Bu bağlılık, Anayasa'nın 123. maddesinde yer verilen yönetimin bütünlüğü ilkesinin gereği olup, Başbakan'ın Kurum üzerindeki vesayet yetkisiyle somutlaşmaktadır.

Vesayet yetkisinin sınırını Kurum'un bilimsel özerkliği oluşturmaktadır. Nitekim, Başbakan'ın vesayet yetkisi, Bilim Kurulu üyeliği seçimini onaylayarak kesinleştirmek ve Bilim Kurulu'nca seçilen kurum Başkanı'nı atanmak üzere Cumhurbaşkanı'na önermek göreviyle belirginleşmekte, ayrıca, Kurum'un denetiminde de kendini göstermektedir.

Belirtmek gerekir ki, Başbakan'ın sözü edilen vesayet yetkisi, Bilim Kurulu üyeleri yönünden, yapılan seçimleri onaylamak ya da onaylamamakla sınırlıdır. Bir başka anlatımla bu vesayet yetkisi Başbakan'a Bilim Kurulu'nun seçtiği kişileri onaylamaması durumunda bu kişileri kendisinin seçme ya da belirleme yetkisini içermemektedir. Aynı hukuksal durum, Kurum Başkanı için de geçerlidir.

Sonuç olarak, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun, Başbakan'ın öğeleri Yasa'da gösterilen sınırlı vesayet denetiminin altında, yine Yasa'da yer verilen kurallar çerçevesinde kendi karar organını oluşturan, üyelerini ve Başkanı'nı seçen, çalışma düzeni ve yöntemini belirleyen, araştırma ve yayın konularını saptayıp, yürütmek ve ilgisini bu doğrultuda çalışmaya yöneltmek serbestliğine sahip özerk bir bilim kurumu olarak işlevini sürdürmesi öngörülmüştür.

Kurum'un bu biçimde düzenlenmesi, görevlerinin niteliği, bilimsel etkinliklerinin ağırlığı ve önemi nedeniyle her türlü dış etkilerden ve siyasal karışmalardan uzak tutulması ve özellikle bilimsel saygınlığının sağlanması gereğine dayanmaktadır. Bu gereklilik, Kurum'un idari ve mali özerkliğiyle korunan bilimsel özerkliğinin dayanağını ve gerekçesini de oluşturmaktadır.

Kurum'a ilişkin düzenlemelerde, Kurum'un işlevinin gözönünde bulundurulması ve bu işlevden kaynaklanan özerk yapısının korunması gerekmektedir.

Oysa, incelenen Yasa'yla yapılan düzenlemelerde, Bilim Kurulu üyelerinin yarısının, yani 7 üyenin doğrudan Başbakan'ca atandığı; Kurum Başkanı'nın Başbakan'ca atanan üyeler arasında belirlenmesi durumunda ise, boşalan bu üyelik için de yine Başbakan'ca atama yapılacağından, Başkan dahil toplam 8 Bilim Kurulu üyesinin doğrudan Başbakan'ca seçilerek atanabileceği; bu sayının ise Bilim Kurulu'nun toplanma ve karar yeter sayısına eşit olduğu görülmektedir.

Ayrıca, incelenen Yasa'nın,

- 3. maddesiyle yapılan değişikliklerle, görev süresinin dolması ya da üyeliğin boşalması durumunda, süresi içinde yeni üye belirlenip onaya sunulmaması,

- 4. maddesiyle yapılan değişikliklerle, Bilim Kurulu'nun herhangi bir nedenle süresinde Başkan adaylarını belirlememesi,

- 9. maddesiyle getirilen geçici 4. maddesiyle de, Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nce, süresi içinde üyelerin belirlenip sunulmaması,

durumlarında, üyelerin, gerekli koşulları taşıyanlar arasından Başbakan'ca doğrudan atanmasına; Başkan'ın ise, yine gerekli koşulları taşıyanlar arasından Başbakan'ca doğrudan seçilerek Cumhurbaşkanlığı'nın onayına sunulmasına olanak sağlanmaktadır.

Böylece, Başbakan'ın Kurum üzerindeki vesayet yetkisi, kendisine sunulan seçimi onaylamaktan öte, Yasa'da öngörülen koşulların oluşması durumunda, bu atamayı doğrudan yapmayı içerecek biçimde genişletilmektedir.

Vesayet kurumunda olması gerekenin çok üzerinde yetkiler içeren bu düzenlemeleri idari ve bilimsel özerklikle bağdaştırmak olanaklı değildir.

2- 278 sayılı Yasa'nın 4. maddesiyle, Kurum'un karar ve temsil organlarının oluşumunda, idari ve mali özerkliğine koşut olarak siyasal karışmaların önüne geçilmesi amaçlanmış; bunun için Bilim Kurulu'nun kendi üyelerince seçilerek oluşturulması sağlanmıştır.

Ancak, 2003 yılından bugüne kadar yaşanan süreçte, aynı zamanda Kurum'un da Başkanı olan Bilim Kurulu Başkanı'nın görev süresinin 30.05.2003 gününde dolacak olması gözönünde tutularak Bilim Kurulu'nca 01.02.2003 gününde seçim yapılmış ve mevcut Başkan'ın yeniden seçildiğine ilişkin seçim sonucu 06.05.2003 gününde Başbakanlığa iletilmesine karşın, seçilen bu kişi atanmak üzere Başbakan'ca Cumhurbaşkanlığı'na önerilmemiştir.

Ayrıca, Bilim Kurulu'nun altı üyesinin görev süresinin 21.09.2003 gününde dolacak olması nedeniyle Kurul'ca, yapılan 6 üyenin seçimine ilişkin sonuç da Başbakanlığa bildirilmiş; ne var ki, yapılan seçim Başbakan'ca onaylanmadığı için kesinleşmemiş, böylece Kurul, toplantı ve karar yeter sayısını yitirmiştir.

Ortaya çıkan sorunun aşılması amacıyla, 12.11.2003 gününde kabul edilen 5001 sayılı "Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun" ile 278 sayılı Yasa'ya geçici 3. madde eklenerek; Yasa'nın yürürlüğe girdiği gün boş bulunan Bilim Kurulu üyeliklerine, 4. maddede belirtilen niteliklere uygun kişiler arasından ve yine aynı maddenin ikinci fıkrasında yer verilen oranlar çerçevesinde, bir keze özgü olmak üzere, Başbakan'ca; Kurum Başkanlığı'na, yine bir keze özgü olmak üzere, Başbakan'ın önerisi üzerine Cumhurbaşkanlığı'nca atama yapılması öngörülmüştür.

Ancak, sözü edilen 5001 sayılı Yasa,

- Görevlerinin niteliği, bilimsel etkinliklerinin ağırlık ve önemi nedeniyle tüzelkişilik, idari, mali ve bilimsel özerklik tanınarak kurulan Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun her türlü dış etkilerden ve siyasal karışmalardan uzak tutulması ve bilimsel saygınlığının korunmasına özen gösterilmesi gerektiği,

- Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nda, toplantı ve karar yeter sayısı gözetilmeden, Bilim Kurulu'nun boş bulunan tüm üyelikleri için Başbakan'a atama yetkisi veren düzenlemenin, Kurum'un özerkliği, kamu yararı ve hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmadığı,

- Ayrıca, boş bulunan üyeliklerin tümüne siyasal organca atama yapılmasının, Bilim Kurulu'nun ulusal ve uluslararası saygınlığına, çalışmalarının ve yayınlarının yansızlığına gölge düşüreceği,

gerekçeleriyle, bir kez daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nca yeniden görüşülen Yasa, 5016 sayılı Yasa olarak "aynen" kabul edilmiş ve 22.12.2003 gününde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

5016 sayılı Yasa'yla 278 sayılı Yasa'ya eklenen geçici 3. maddenin iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle 143 milletvekili tarafından dava açılmış; Anayasa Mahkemesi'nin 29.01.2004 günlü, E.2003/107, K.2004/4 (Yürürlüğü Durdurma) sayılı kararıyla, esas hakkında karar verilmeye kadar, Anayasa'ya aykırılığı konusunda güçlü belirtiler bulunduğu gerekçesiyle maddenin yürürlüğü durdurulmuştur.

5016 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği günden, Anayasa Mahkemesi'nce yürürlüğünün durdurulmasına kadar geçen süreçte, boş bulunan Bilim Kurulu üyeliklerine Başbakan'ca atama yapılmıştır. Kurum Başkanlığı'na da atama yapılmak istenilmiş; ancak, buna ilişkin kararname taslağı Anayasa Mahkemesi kararı gözönünde bulundurulmuş ve Başbakanlığa geri gönderilmiştir.

5016 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girmesinden önce, Bilim Kurulu tarafından yeniden Kurum Başkanlığı'na seçilen, ancak atanması için Başbakan tarafından Cumhurbaşkanı'na önerilmeyen eski Başkan'ın, hem bu işlemin ve hem de bir başkasının Kurum Başkanı olarak atanmak üzere Cumhurbaşkanı'na önerilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı dava sonunda, Ankara 1. İdare Mahkemesi'nin 20.10.2004 günlü, 2004/1282 sayılı kararıyla; Anayasa Mahkemesi'nin 278 sayılı Yasa'ya 5016 sayılı Yasa'yla eklenen geçici 3. maddenin yürürlüğünü durdurduğu da gözetilerek, işlemin tesis edildiği tarihte ve halen yürürlükte bulunan kural gereğince Bilim Kurulu tarafından Başkanlığa seçilen ve seçilmesine engel bir durumu bulunmadığı anlaşılan davacının atanmak üzere Cumhurbaşkanı'na önerilmesi gerekirken, yerine bir başkasının önerilmesine ilişkin dava konusu işlemlerde hukuka uygunluk bulunmadığı belirlenerek, bu işlemler iptal edilmiştir.

Hukuksal durum bu aşamada iken, incelenen Yasa'nın yukarıda açıklanan kurallarıyla, yürürlüğü durdurulan 5016 sayılı Yasa'nın geçici maddesindeki benzer bir yöntem, hem de bu kez kalıcı olarak getirilmektedir.

İncelenen Yasa'nın, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Bilim Kurulu'nun oluşumuna ilişkin 3, 4 ve 9. maddelerinde yer alan kuralların bir arada değerlendirilmesinden, tümüyle bir "bilimsel ve teknik araştırma kurumu" olan Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun, siyasal bir kişilik ve otoritenin istek ve istencine ve çoğu kez siyasal yanı ağır basan takdir ve tercihinin bırakıldığı görülmektedir.

Görevlerinin niteliği, bilimsel etkinliklerinin ağırlık ve önemi nedeniyle tüzelkişilik, idari, mali ve bilimsel özerklik tanınarak kurulan Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun her türlü dış etkilerden ve siyasal karışmalardan uzak tutulması ve bilimsel saygınlığının korunmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

Kurumun bu niteliğine karşın, asli yönetim ve karar organı olan Bilim Kurulu'na doğrudan Başbakan'ca atama yapılmasının öngörülmesi; Kurumu siyasal karışmalara açık duruma getirmektedir. Bu durumun ise, Kurum'un bilimsel özerkliğiyle bağdaşmadığı açıktır.

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, üstlendiği görevler ve amaçları nedeniyle tüm çalışmalarında "bilimsel" ölçütleri gözönünde tutmak, başka bir deyişle, tüm çalışmalarında nesnel ve yansız olmak zorundadır. Bunu sağlamanın önde gelen koşulu ise, Kurum organlarının ve özellikle karar organı olan Bilim Kurulu'nun oluşumunda bilim dışı kişi ve kurumların etkilerinin ve rollerinin olabildiğince azaltılması, Bilim Kurulu'nu oluşturacak üyelerin seçiminde siyasal otoritenin yetkisinin sınırlandırılması ve bu konuda inisiyatifin ve ağırlıklı rolün bilim üreten, bilimsel çalışmalar yapan, bilimsel saygınlığa sahip kurumlara bırakılmasıdır.

Bu nedenlerle, Bilim Kurulu'nun 7 üyesinin seçimini doğrudan Başbakan'a bırakan, diğer 7 üyesinin seçiminde ise Başbakan'a dolaylı yoldan etkinlik tanyan düzenleme, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun işlevine, kamu yararına ve hizmet gereklerine uygun düşmemektedir.

3- İncelenen Yasa'da, Bilim Kurulu'nun oluşumu yeniden düzenlenirken, Bilim Kurulu üyeleri için "görev güvencesi" de getirilmemiştir.

Bilim Kurulu üyelerinin, aranan nitelikleri kaybetmeleri ya da bu nitelikleri taşımadıklarının sonradan belirlenmesi, görevlerinde yetersizlikleri, görevlerini savsaklamaları, kendilerine verilen görevlerle ilgili olarak işledikleri suçlardan mahkum olmaları, uzun süreli olarak hastalık, kaza ya da başka özürlerle görevlerini yapamaz duruma gelmeleri gibi nedenlerle görevden alınmalarının atandıkları yöntemle yapılabileceğinin kabulü, idare hukukunun "usulde paralellik" ilkesinin gereğidir.

Bu ilke çerçevesinde, Bilim Kurulu üyelerinden doğrudan Başbakan'ca atama yapılmış olanların, yine Başbakan'ca görevden alınabileceği açıktır. Bu durum, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'na tanınan idari ve bilimsel özerkliğe aykırı biçimde Bilim Kurulu üyelerini güvenceden yoksun bıraktığı gibi, Kurul üyelerinin bilimsel yeterliliklerinin ya da yetersizliklerinin siyasal organ tarafından denetlenip takdir edilmesi gibi kabul edilemez bir sonuç da yaratmaktadır.

Yürürlükteki düzenlemede de, görev güvencesine ilişkin açık bir kural bulunmamakla birlikte, üyelerin Bilim Kurulu'nca seçilmesi, yapılan seçimin Başbakan'ın onayıyla kesinleşmesi öngörüldüğünden, üyelerin görevden alınabilmesi için Bilim Kurulu'nun karar vermesi gerekmektedir ki, bu durum, üyeler yönünden yeterli güvence oluşturmaktadır.

Getirilen düzenleme bu yönüyle de Kurumun bilimsel ve idari özerkliği ile bağdaşmamaktadır.

4- Anayasa'nın 2. maddesinde, hukuk devleti ilkesi Türkiye Cumhuriyeti'nin nitelikleri arasında sayılmıştır. Bu ilke, Anayasa'nın bağlayıcılığı yanında yasa koyucunun evrensel hukuk kurallarına da uymasını zorunlu kılmaktadır. Evrensel hukuk kuralları ise, yasaların genel ve nesnel olmasını, kamu yararı amacıyla çıkarılmasını gerektirmektedir.

Bilim Kurulu üyeliklerine ağırlıklı olarak siyasal organca atama yapılmasının Bilim Kurulu'nun ulusal ve uluslararası saygınlığına, çalışmalarının ve yayımlarının yansızlığına gölge düşüreceği açıktır.

Bu nedenle, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nda Bilim Kurulu üyelikleri için Başbakan'a doğrudan ya da dolaylı tek başına atama yetkisi veren düzenleme, kamu yararı ve hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmamaktadır.

5- Ayrıca, incelenen Yasa ile gerekçede belirtilen amacı arasında uyumsuzluk ve Kurum için öngörülen statü yönünden getirilen kurallar arasında çelişki bulunmaktadır.

Yasa'nın gerekçesinde, "Tüm gelişmiş ülkelerde bilimsel ve teknolojik gelişme, bir devlet politikası olarak önem taşımaktadır." denilerek, bilimsel ve teknolojik gelişmenin bir devlet politikası olduğu kabul edilmektedir.

Bilim ve teknolojide devlet politikası üretecek kurumların özerk olmaları için doğası gereğidir. Çünkü, ancak özerk ve bağımsız kurum ve kuruluşlar, etki ve baskı altında kalmadan doğru politikalar üretilmesine yardımcı olabilirler. Bu nedenledir ki, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu kurulduğundan beri tüzelkişiliğe, mali, idari ve dolayısıyla bilimsel özerkliğe sahip bir kuruluştur. Siyasal etki ve karışmalardan uzak olduğu için de görevini başarıyla sürdürmüştür.

Gerekçede bilim ve teknolojinin bir devlet politikası olduğu belirtildikten sonra incelenen Yasa'da Bilim Kurulu üyelerinin seçimi yetkisinin, çoğunlukla hatta kimi zaman tümüyle siyasal iktidarın başı olan Başbakan'a verilmesi gerekçe ile Yasa arasındaki uyumsuzluğu göstermektedir.

Öte yandan, incelenen Yasa'yla, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Başbakanlığın "bağlı" kuruluşu olmaktan çıkarılıp "ilgili" kuruluşu konumuna getirilmektedir.

Bakanlıkların kuruluş ve görev esaslarını düzenleyen 27.09.1984 günlü, 3046 sayılı Yasa'nın, -10. maddesinde, "bağlı kuruluşlar", bakanlığın hizmet ve görev alanına giren ana hizmetleri yürütmek üzere, bakanlığa bağlı olarak özel yasayla kurulan, genel bütçe içinde ayrı bütçeli, katma bütçeli ya da özel bütçeli kuruluşlar,

-11. maddesinde de, "ilgili kuruluşlar", özel yasa ile kurulan özel hukuki, mali ve idari statüye bağlı, hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları, biçiminde tanımlanmıştır.

Bu tanımlara göre, "ilgili kuruluşlar", "bağlı kuruluşlara" göre daha özerk statüye sahiptirler. Nitekim, 3046 sayılı Yasa'da, bağlı kuruluşların kimi birimleri bakanlıklarla birlikte düzenlenip aynı ilkelere bağlı kılınmışken, ilgili kuruluşlarda bu birimlerin kurulması yasına bırakılmıştır.

İncelenen Yasa'da, yukarıda açıklandığı gibi, bir yandan Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun statüsü "ilgili kuruluş"a dönüştürülüp Kurum daha özerk bir yapıya kavuşturulmak istenirken, öte yandan Bilim Kurulu üyelerinin atama yetkisinin, vesayet sınırlarını aşacak biçimde doğrudan Başbakan'a verilmesi bir çelişki oluşturmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, incelenen Yasa'nın 3, 4 ve 9. maddelerindeki düzenlemeler Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun bilimsel özerkliği, kamu yararı ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Yayımlanması yukarıda açıklanan gerekçelerle uygun bulunmayan 5344 sayılı "Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", 3, 4 ve 9. maddelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce bir kez daha görüşülmesi için, Anayasa'nın değişik 89 ve 104. maddeleri uyarınca ilişikte geri gönderilmiştir.

Ahmet Necdet SEZER
Cumhurbaşkanı

Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Millî Eğitim, Kültür,

31.5.2005

Gençlik ve Spor Komisyonu

Esas No.:1/1032

Karar No.: 14

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlıkça 24.5.2005 tarihinde talî komisyon olarak Anayasa, esas komisyon olarak Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonuna gönderilen; "4.5.2005 Tarihli ve 5344 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü Maddeleri Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi (1/1032)", Komisyonumuzun 31.5.2005 tarihli toplantısında görüşülmüştür.

Toplantımıza Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Mehmet Ali Şahin, TÜBİTAK Başkan Yardımcısı ve diğer yetkililer katılmışlardır.

Toplantımızda öncelikle Anayasanın 89 uncu maddesi gereğince Kanunun tümünün mü yoksa Sayın Cumhurbaşkanınca tekrar görüşülmesi istenen 3, 4 ve 9 uncu maddelerinin mi görüşüleceği hususu oya sunulmuş ve Komisyonumuzca yayımlanması uygun bulunmayan maddelerle sınırlı görüşme yapılması kararlaştırılmıştır.

Tekrar görüşülmesi istenen maddeler; Bilim Kurulunun oluşumu, üyelerinin görev süresi ile görev ve yetkileri, Başkanın seçimi ve bu hükümler çerçevesinde yeni Bilim Kurulu oluşuncaya kadarki uygulamayı içeren düzenlemeleri öngörmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanı geri gönderme tezkeresinde, yayımlanmasını uygun bulmadığı 3, 4 ve 9 uncu maddelerin birlikte değerlendirilmesi halinde tümüyle bir "Bilimsel ve teknik araştırma kurumu" olan TÜBİTAK'ın siyasi bir kişilik ve otoritenin iradesine ve çoğu kez siyasi yanı ağır basan takdir ve tercihine bırakıldığına görüldüğünü, bu düzenlemenin Kurumun bilimsel özerkliği, kamu yararı ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığını ifade etmektedir.

Kanunun 3 üncü maddesi üzerindeki görüşmelerde, aleyhte olarak üyelerimizce;

- Bu düzenleme ile Kurumun özerkliğinin kalmayacağı, bu alanda takdirin tamamen siyasi otoriteye bırakıldığı,

- Bilim Kurulunun karar yetersayısını oluşturacak sayıda üyenin Başbakanca atandığı, aynı şekilde bu üyelerin görevden alınmasının da söz konusu olacağı,

- Avrupa'nın hiçbir ülkesinde bilimsel özerkliğe sahip kurumların bilim kurulu üyelerinin siyasi otorite tarafından atanmadığı,

- Cumhurbaşkanının geri gönderme gerekçesiyle Parlamentoyu hukuka uymaya davet ettiği, ifade edilmiştir.

Bu görüşlere cevaben üyelerimizce;

- TÜBİTAK'ta daha ileri, çağdaş, ülkemizi ileriye taşımaya hedefleyen yeni bir yapılanma, açılımın amaçlandığı,

- Bilim ve üniversitelerin tamamına açılmayı sağlayacak bir yönetimin oluşturulmak istendiği,

- Cumhurbaşkanının Anayasa çerçevesinde yetkisini kullandığı ancak düzenleme yetkisinin

Millî iradeyi temsil eden parlamentoya ait olduğu,

- Bilim Kurullarının ideolojisi olamayacağı, tek görevlerinin bilimsel gerçeğe ulaşmak olduğu,

- Bilim Kurulu ve Başkanın seçiminde demokratik bir yapılanma öngörüldüğü,

- TÜBİTAK'ın bilim üretme işini üniversiteler, özel sektör ve sanayi ile el ele yapacağı,
 - Dar kadrocu ve siyasi bir yaklaşımın sistemde söz konusu olmadığı,
- İfade edilmiştir.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Mehmet Ali Şahin, özerkliğin Kurumun her türlü baskıdan uzak bir şekilde çalışmasının sağlanmasıyla ilgili olduğunu, sadece oluşumla özerkliğinin sağlanmasının mümkün olmayacağını ifade etmiştir. Kanunda öngörülen atamanın özerkliği kaldırıcı bir yönü olmayıp aksine üye dağılımı açısından demokratik bir açılımı sergilediğinin altını çizmiştir. Ülkemizde, üyeleri Cumhurbaşkanını ve Bakanlar Kurulunca atanan ya da Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilen; idari ve mali özerkliğe sahip pek çok kurum ve üst kurul olduğunu, Cumhurbaşkanının geri gönderme tezkeresinde siyasilere potansiyel suçlu olarak gören, subjektif bir anlayışın yer aldığını ayrıca belirtmiştir.

Bu görüşmelerden sonra Kanunun 3 üncü maddesi Komisyonumuzca oy çokluğu ile aynen kabul edilmiştir.

Kanunun; Bilim Kurulu Başkanı, Bilim Kurulu ve Kurum Başkan Vekili seçimini düzenleyen 4 üncü maddesi, yeni Bilim Kurulu oluşumuna kadarki uygulamayı düzenleyen 9 uncu çerçeve maddesine bağlı geçici 4, 5 ve 6 ncı maddeleri ile birlikte tek tek oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oy çokluğu ile aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurula arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Tayyar Altıkulaç</i>	<i>Hikmet Özdemir</i>	<i>Hacı Biner</i>
İstanbul	Çankırı	Van
Üye	Üye	Üye
<i>Faruk Anbarcıoğlu</i>	<i>Mustafa Özyurt</i>	<i>Mehmet Yüksektepe</i>
Bursa	Bursa	Denizli
	(Muhalefet şerhi ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Ömer Özyılmaz</i>	<i>Hasan Aydın</i>	<i>Temel Yılmaz</i>
Erzurum	Giresun	Gümüşhane
Üye	Üye	Üye
<i>Berhan Şimşek</i>	<i>Avni Doğan</i>	<i>Hüseyin Bayındır</i>
İstanbul	Kahramanmaraş	Kırşehir
(Muhalefet şerhi ektedir)		(Muhalefet şerhi ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Remzi Çetin</i>	<i>Ali Cumhuri Yaka</i>	<i>Mehmet Sarı</i>
Konya	Muğla	Osmaniye
	(Muhalefet şerhi ektedir)	
	Muhalifim)	
Üye	Üye	Üye
<i>Öner Ergenç</i>	<i>Engin Altay</i>	<i>Osman Kılıç</i>
Siirt	Sinop	Sivas
	(Muhalefet şerhi ektedir)	
	Üye	
	<i>Mehmet Faruk Bayrak</i>	
	Şanlıurfa	

MUHALEFET ŞERHİ

1942 Yılında Özerk Olarak Kurulan TÜBİTAK, ülkemizin bilimsel ve teknolojik yönden gelişmesine sayısız hizmetler vermiştir. Üniversite ve sanayi kesimiyle iş birliği yaparak önemli tasarımların (projelerin) gerçekleşmesini sağlamıştır.

Ancak AKP iktidarı 2003 yılından bu yana TÜBİTAK'la uğraşmıştır. Onun özerk yapısını yok etmek için türlü yollara başvurmuştur.

Başbakanın etkisini artıran son yasa değişikliği TÜBİTAK'ı siyasallaştırmaktadır.

Komisyon ve TBMM Genel Kurulunda yaptığımız eleştiriler, kaygılar Sayın Cumhurbaşkanının kimi maddelerini geri gönderme yazısında da belirtilmiştir.

Hukuka, Anayasaya, kamu yararına, evrensel hukuk kurallarına aykırı, TÜBİTAK'ı siyasal iktidarın etkisine açan bu değişikliğe karşıyız.

Mustafa Özyurt

Bursa

Berhan Şimşek

İstanbul

Hüseyin Bayındır

Kırşehir

Engin Altay

Sinop

Ali Cumhur Yaka

Muğla

ANAYASANIN 89 ÜNCÜ VE 104 ÜNCÜ MADDELERİ GEREĞİNCE CUMHURBAŞKANINCA BİR DAHA GÖRÜŞÜLMEK ÜZERE GERİ GÖNDERİLEN KANUN **TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNİK ARAŞTIRMA KURUMU KURULMASI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN**

Kanun No.: 5344 Kabul Tarihi: 4.5.2005

MADDE 1.- 17.7.1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Türkiye'nin rekabet gücünü ve refahını artırmak ve sürekli kılmak için; toplumun her kesimi ve ilgili kurumlarla iş birliği içinde, ulusal öncelikler doğrultusunda bilim ve teknoloji politikaları geliştirmek, bunları gerçekleştirecek alt yapının ve araçların oluşturulmasına katkı sağlamak, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini özendirmek, desteklemek, koordine etmek, yürütmek; bilim ve teknoloji kültürünün geliştirilmesinde öncülük yapmak amacıyla, tüzel kişiliğe, idari ve mali özerkliğe sahip, Başbakanlıkla ilgili "Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu" kurulmuştur. Kurumun kısa adı TÜBİTAK'tır.

Kurum, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tâbidir.

MADDE 2.- 278 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin (a), (c), (d), (e), (f) ve (g) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş; (h) bendinden sonra gelmek üzere maddeye aşağıdaki (k) bendi eklenmiş, mevcut (k) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (l) olarak teselsül ettirilmiştir.

a) Bilimsel ve teknolojik alanlarda, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemek, koordine etmek, izlemek, yapmayı özendirmek ve yapmak; bu amaçla program ve projeler geliştirmek;

MİLLÎ EĞİTİM, KÜLTÜR, GENÇLİK VE SPOR KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNİK ARAŞTIRMA KURUMU KURULMASI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN

(Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü Maddeleri
Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha
Görüşülmek Üzere Geri Gönderilen Kanun)

(Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

c) Ülkemizin bilim ve teknolojiye, buluş ve yeniliğe dayalı rekabet gücünün yükseltilmesine, ekonomik ve sosyal gelişmesine, ülke güvenliğine, insan ve çevre sağlığına katkı sağlamaya dönük stratejik alanlarda araştırmalar yapmak ve yaptırmak, teknoloji alt yapısını güçlendirmek amacıyla merkezler ve enstitüler kurmak;

d) Kurum bünyesinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerini yapan merkezlerde, enstitülerde ve birimlerde geliştirilen teknolojilerin üretimde ve ihtiyaç duyulan alanlarda kullanılmasını, tanıtılmasını veya bunlardan daha kolay yararlanılmasını sağlamak için gerekli ortamları ve yönetim yöntemlerini hazırlamak ve bu teknolojilerin ülke ekonomisine ve sosyal gelişmeye katkıda bulunacak ticari değerlere dönüşmesini sağlamak;

e) Kamu ve özel sektörün teknolojik araştırma ve geliştirme faaliyetlerine etkin ve ağırlıklı olarak katılımını sağlayacak teşvik ve destek sistemlerini geliştirmek ve uygulamak; sanayinin üniversite ve araştırma kurum ve kuruluşları ile iş birliği yapmasını sağlayacak programlar geliştirmek, bu iş birliğinin somut hale dönüşebileceği ortamlar oluşturmak; bu alanlarda girişimciliği desteklemek;

1) Ülkemiz genelinde bilim ve teknoloji kültürünün geliştirilmesinde öncülük yapmak; bu amaçla Kurumun ilgi ve faaliyet alanlarında Türkçe ve yabancı dillerde süreli ve süresiz yayınlar yapmak, çoklu ortamlarda doküman ve belge oluşturmak ve bu tür yayınları ve etkinlikleri desteklemek;

i) Dokümantasyon, bilgi sistemleri, bilgi bankaları, veri tabanları, kütüphane ve arşiv gibi bilimsel ve teknolojik destek birimleri kurmak, mevcut ulusal ve uluslararası yapı ve sistemlerle iş birliği yapmak; araştırma ve eğitim kuruluşları arasında araştırma ve eğitim amaçlı

(Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü Maddeleri
Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha
Görüşülmek Üzere Geri Gönderilen Kanun)

(Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

elektronik haberleşme hizmeti verecek ağlar kurmak, işletmek ve bu ağların yurt içi ve yurt dışındaki ağlarla bağlantısını sağlamak;

k) Bilimsel ve teknolojik gelişmeleri aktarmak, bu alanlardaki yönetsel bilgi ve becerilerin artırılmasına yönelik danışmanlık hizmeti vermek, eğitimler yapmak ve yaptırmak;

l) Yukarıda belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi ve görevlerin yerine getirilebilmesi ile ilgili her türlü faaliyetlerde bulunmak ve gerekli parasal desteği sağlamak.

MADDE 3.- 278 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrası, ikinci fıkrasının birinci paragrafı ile (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bilim Kurulu;

a) Bilimsel ve teknolojik alanlarda eser, araştırma ve buluşlarıyla temayüz etmiş ve/veya araştırma ve teknoloji yönetimi konusunda yetkinliği olan, bilimsel ve teknolojik sistem, kurum ve birimleri başarı ile kurmuş ve/veya yönetmiş bulunan kişiler arasından, Başbakan tarafından belirlenecek üç, Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu tarafından belirlenecek bir, Bilim Kurulu tarafından belirlenecek üç,

b) Türkiye Bilimler Akademisinin asli üyeleri arasından Başbakan tarafından belirlenecek fen ve teknik bilimler alanlarından bir, sosyal ve beşeri bilimler alanlarından bir ve sağlık bilimleri alanından bir olmak üzere toplam üç,

c) Lisans öğreniminden sonra kamu kurum ve kuruluşlarında ve/veya özel sektörde en az on yıl deneyim sahibi olmuş, mesleğinde temayüz etmiş ve üstün nitelikli hizmetleriyle tanınmış kişiler arasından, Başbakan tarafından belirlenecek bir, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından belirlenecek iki, Bilim Kurulu tarafından belirlenecek bir,

MADDE 3.- Kanununun 3 üncü maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü Maddeleri
Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha
Görülmek Üzere Geri Gönderilen Kanun)

(Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Olmak üzere on dört üye ile Başkan dan oluşur. Başkanın Bilim Kurulu üyeleri arasından atanması halinde aynı kontenjandan yeni bir üye atanır. Yükseköğretim Kurulunun Genel Kurulu ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Bakanın talebi üzerine üye belirleyerek en geç bir ay içinde Bakanlığa bildirir. Başkan, hem Kurum hem de Bilim Kurulunun Başkanıdır. Bilim Kurulu üyeliği seçimi Bakanın onayı ile kesinleşir. Bilim Kurulunun toplantı ve karar yeter sayısı sekizdir. Bilim Kurulunun çalışma usul ve esasları Kurumca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Bilim Kurulu üyelerinin görev süresi ile görev ve yetkileri aşağıda gösterilmiştir:

a) Üyelik süresi: Bilim Kurulu üyelerinin görev süresi dört yıldır. Üyeliği sona eren üye, ancak dört yıllık ikinci bir dönem daha seçilebilir. İstifa veya ölüm gibi sebeplerle boşalan üyelikler için yukarıdaki esaslara göre yeni üye seçilir. Bu suretle seçilen üyenin görev süresi de dört yıldır. Bilim Kurulunun olağan toplantılarına yıl içinde toplam altı kere veya üst üste üç kere kabul edilebilir mazereti olmaksızın katılmayan üyelerin üyelikleri, Bilim Kurulu kararıyla düşer. Bu üyelerden boşalan üyelikler bu maddede belirtilen usullere göre yenilenir. Üyelerin görev süresinin dolmasına en geç iki ay kala veya istifa, ölüm ve devamsızlık gibi sebeplerle üyeliğin boşalması halinde boşalma tarihinden itibaren en geç iki ay içinde yeni üye belirlenerek Bakanın onayına sunulur. Bu süre içinde yeni üye bildirilmemesi halinde Bakan birinci fıkrada belirtilen şartları taşıyanlar arasından belirlediği kişileri doğrudan Bilim Kurulu üyesi olarak atar.

MADDE 4.- 278 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu fıkradan sonra gelmek üzere maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

MADDE 4.- Kanunun 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü Maddeleri
Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha
Görüştürmek Üzere Geri Gönderilen Kanun)

(Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Bilim Kurulu, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen nitelikleri taşıyan kişiler arasından, biri Bilim Kurulu dışından olmak üzere iki başkan adayı belirleyerek Başbakan'a sunar. Başbakan, bu adaylardan birini seçerek Başkan olarak atanmak üzere Cumhurbaşkanına teklif eder.

Bilim Kurulunun aday belirlemesi, Başkanın görev süresinin dolmasına en geç iki ay kala veya herhangi bir sebeple bu görevin boşalma tarihinden itibaren en geç iki ay içinde tamamlanır. Bilim Kurulunun herhangi bir nedenle süresinde aday belirlememesi halinde Başbakan gerekli şartları taşıyanlar arasından belirlediği bir kişiyi Başkan olarak atanmak üzere Cumhurbaşkanına teklif eder.

Başkanın geçici olarak görevi başında bulunmadığı zamanlarda, görevlendireceği Bilim Kurulu üyelerinden biri Başkanlığa vekalet eder. Başkanlık görevinde boşalma olması halinde yeni başkan atanıncaya kadar, Bilim Kurulu kendi üyelerinden birini Bilim Kurulu ve Kurum Başkan Vekili olarak görevlendirir.

MADDE 5.- 278 sayılı Kanunun mülga 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Madde 8.- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunun orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını da içeren stratejik planı, Başkanlıkça en az üçer yıllık dönemler itibariyle hazırlanır ve Bilim Kurulunca onaylanır. Stratejik planlar, Başkanlığın önerisi ile Bilim Kurulunca en az yılda bir kere gözden geçirilerek güncellenir.

(Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü Maddeleri
Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha
Görüşülmek Üzere Geri Gönderilen Kanun)

Bilim Kurulu, Kurumun faaliyet sonuçlarını, belirlenen politika, strateji ve hedefler doğrultusunda izler, değerlendirir ve beklenen performansın sağlanmadığı alanlar için gerekli önlemleri alır.

MADDE 6.- 278 sayılı Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki bentler eklenmiştir.

a) Her yıl genel bütçeden aktarılacak ödenek,

g) İşletme ve şirketler ile diğer birimlerden aktarılan gelirler,

h) Buluşlardan doğan haklara ilişkin gelirler.

MADDE 7.- 278 sayılı Kanununun 21 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 21.- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu tarafından yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkan eser, buluş, endüstriyel tasarım, entegre devre topoğrafyaları ve teknik bilgi gibi her türlü fikrî ürün üzerindeki haklar Kuruma aittir.

Kurumun taraf olduğu sözleşmelere dayanarak yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkması muhtemel fikrî ürün üzerindeki haklar sözleşmeyle düzenlenir.

Kurum, elde edilen patent ve buluşlar ile ilgili olarak üretim ve satış yapabilir.

Kuruma ait fikrî hakların ekonomik olarak değerlendirilmesi sonucunda elde edilecek gelirin en fazla yüzde ellisi yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde fikrî ürün sahibine verilir.

MADDE 8.- 278 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

EK MADDE 4.- 17.7.1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda geçen "Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma

(Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü Maddeleri Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderilen Kanun)

Kurumu" ibareleri "Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu" şeklinde değiştirilmiştir. Bu Kanun ile diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde "Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu"na yapılan atıflar "Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu" na yapılmış sayılır.

MADDE 9.- 278 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4.- Bilim Kurulu üyeleri ve Başkanın görevleri bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kendiliğinden sona erer. Ancak bunlar, yeni Bilim Kurulu üyeleri göreve başlayıncaya kadar görevlerine devam ederler.

Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren onbeş gün içinde Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği 4 üncü maddenin birinci fıkrasına göre belirleyecekleri üyeleri seçerek Başbakana sunar. Bu süre içinde ilgili kurumlarca gerekli teklifin yapılmaması halinde Başbakan bunların kontenjanları için öngörülen şartları taşıyanlar arasından doğrudan Bilim Kurulu üyeliklerine atama yapar.

Bilim Kurulunun ilk toplantısına en yaşlı üyesi başkanlık eder.

GEÇİCİ MADDE 5.- Bilim Kurulunun ilk oluşumundan sonraki ikinci yılın sonunda, bir defaya mahsus olmak üzere, Başkan hariç ad çekme usulü ile ayrılacak yedi üyenin yerine, 4 üncü maddeye göre üye seçilir.

GEÇİCİ MADDE 6.- Bu Kanunun öngördüğü yönetmelikler çıkarılıncaya kadar mevcut yönetmelik ve esasların bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

MADDE 10.- 278 sayılı Kanuna

(Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 9.- Kanunun 9 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4.-Kanunun geçici 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 5.- Kanunun geçici 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 6.- Kanunun geçici 6 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü Maddeleri
Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha
Görüşölmek Üzere Geri Gönderilen Kanun)

(Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Komisyonunun Kabul Ettiğı Metin)

10.12.2003 tarihli ve 5016 sayılı Kanunla ek-
lenen geçici 3 üncü madde yürürlükten kaldırıl-
mıştır.

MADDE 11.- Bu Kanun yayımı tarihinde
yürürlüğe girer.

MADDE 12.- Bu Kanun hükümlerini
Bakanlar Kurulu yürütür.

